

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยา ตามประมวลรัษฎากร

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น โดยหลักการทั่วไปที่ได้กล่าวมาแล้วจะจัดเก็บจากผู้มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตามหลักเกณฑ์มาตรา 41 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแสดงว่าประมวลรัษฎากรได้กำหนดไว้ชัดเจนให้หน่วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น เป็นหน่วยบุคคล อีกทั้งยังได้กำหนดให้ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง ห้างหุ้นส่วนสามัญ และคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคลให้เป็นหน่วยภาษีที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรด้วย แต่จากการศึกษาพบว่านอกจากหน่วยภาษีดังกล่าว วิธีการเสียภาษีของคู่สมรสก็มีวิธีที่แตกต่างจากหน่วยภาษีอื่นที่ได้กล่าวมาแล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าหน่วยครอบครัวก็เป็นหน่วยภาษีตามประมวลรัษฎากรด้วย

ตามมาตรา 56 แห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้บุคคลทุกคนเว้นแต่ผู้เยาว์หรือผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งข้อความอื่นภายในเดือนมีนาคมทุกๆ ปี บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ต้องมีหน้าที่ในการเสียภาษีให้กับรัฐ หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ ซึ่งหากเป็นกรณีที่มีสถานะเป็นคนโสดก็คงไม่มีปัญหาความแตกต่างของตัวเงินภาษีที่ต้องชำระแต่อย่างใด แต่กรณีของชายและหญิงที่มาแต่งงานจดทะเบียนสมรสเป็นสามีภรรยากันถูกต้องตามกฎหมาย ภาระภาษีจะแตกต่างไปจากก่อนที่ได้มีการสมรสกัน อีกทั้งในการปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรในการเสียภาษีของสามีภรรยาในฐานะผู้เสียภาษีตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อน รวมทั้งรัฐเองก็มีปัญหาในด้านความสะดวกในการตรวจสอบการเสียภาษีของสามีและภรรยา และการเร่งรัดภาษีอากรต่างจากสามีและภรรยา เป็นต้น จากหลักเกณฑ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันสามารถแยกวิเคราะห์ปัญหาได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีและภรรยา

การจัดเก็บภาษีเงินได้จากสามีภรรยาตามที่กล่าวมาแล้วว่า ต้องนำเงินได้ของภรรยาไปถือเป็นเงินได้ของสามี หากความเป็นสามีภรรยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร โดยให้สามีเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษีในนามของสามีเอง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าในกรณีดังกล่าวภรรยาจะยื่นแบบแสดงรายการและเสียภาษีในนามของตนเองไม่ได้เลย ซึ่งหากสามีและภรรยาที่มีความประสงค์จะยื่นรายการแยกกันก็ให้ทำได้ โดยแจ้งให้ เจ้าพนักงานประเมินทราบภายในเวลาซึ่งกำหนดให้ยื่นรายการ แต่การแยกกันยื่นรายการนั้นจะต้องไม่ทำให้ภาษีที่ต้องเสียเปลี่ยนแปลงอย่างไร ตามมาตรา 57 ตรี วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร และหากภรรยามีเงินได้จากเงินเดือนตามมาตรา 40 (1) ไม่ว่าจะมิเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นด้วยหรือไม่ ภรรยาสามารถที่จะแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีได้เฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) โดยมีให้ต้องถือเป็นเงินได้ของสามีตามมาตรา 57 ตรี ก็ได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้กำหนดไว้ในมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีและภรรยาตามที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่าแม้ภรรยาจะเป็นผู้ทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เพียงฝ่ายเดียว ก็ต้องนำเงินได้ไปถือเป็นเงินได้ของสามีเพื่อเสียภาษีเสมอ หากภรรยาต้องการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีในนามของตน ก็ต้องทำให้ภาษีที่ต้องเสียไม่เปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือเมื่อรวมภาษีที่ภรรยาและสามีต่างฝ่ายต่างยื่นแบบแสดงรายการในนามตนเองแล้ว จะต้องมิจำนวนเท่ากับจำนวนภาษีที่ต้องเสียภาษีเมื่อนำไปถือเป็นเงินได้ของสามี ซึ่งจะต้องทำการคำนวณโดยวิธีการเปรียบเทียบกับการนำเงินได้ไปถือเป็นเงินได้ของสามีเสมอ ส่วนสามีแม้จะมีได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ร่วมกับภรรยา แต่ต้องนำเงินได้ของภรรยา ยกเว้นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) มาถือเป็นเงินได้ของตน ทำให้สามีต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นจากเงินได้ของภรรยาที่นำมารวมดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากอัตราภาษีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้อัตราก้าวหน้านั่นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2528

หุ้นของบริษัท ช. ที่ ส. ภริยา โจทย์โอนให้ โจทก์ เพื่อให้ โจทก์ ฟ้องคดีเลิกบริษัท ช. นั้น ต้องถือว่า ส. ยังเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงอยู่เมื่อ ส. รับโอนหุ้นมาจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่งและไม่ปรากฏว่าได้หุ้นมาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไรจึงต้องเสียภาษีเงินได้โดยเมื่อมีการขายหุ้นดังกล่าว จึงต้องเสียภาษีเงินได้โดยมิได้รายการยกเว้นตามมาตรา 42 (9) เมื่อ โจทก์ เป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของหุ้น โจทก์ก็ต้องรับผิดชอบในการชำระภาษีตามมาตรา 57 ตรี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6652/2542

มาตรา 57 ตรีวรรคแรกเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเฉพาะในกรณีที่สามีและภริยาต่างมีเงินได้ หากภริยาเป็นผู้มีเงินได้ ส่วนสามีไม่มีเงินได้ในปีที่ล่วงมา ก็ไม่อยู่ในบังคับให้ถือเอาเงินได้ของภริยาเป็นเงินได้ของสามีที่สามีจะต้องรับผิดชอบในการยื่นรายการเพื่อเสียภาษีประกอบกับไม่มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษี จึงไม่อาจนำบทบัญญัติในมาตรา 57 ตรี มาใช้บังคับได้กรณีจึงต้องเป็นไปตามมาตรา 56 วรรคแรก ที่กำหนดให้บุคคลทุกคนมีหน้าที่ในการยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับเกิน 60,000 บาท ในระหว่างปีที่ล่วงมาแล้วปรากฏว่าโจทก์เป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินจากการขายอสังหาริมทรัพย์เป็นเงินประมาณ 4 ล้านบาทเศษ โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องยื่นรายการและชำระภาษี เมื่อโจทก์ไม่ได้ยื่นรายการและชำระภาษี เจ้าพนักงานประเมินย่อมมีอำนาจประเมินให้โจทก์ชำระภาษีพร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่มได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 559/2546

น. เป็นผู้ซื้อที่ดิน และต่อมา น. ตกลงยินยอมให้ ม. และ ว. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมโดยได้รับค่าตอบแทน ต้องถือว่าเป็นการขายตามความในมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร น. จึงเป็นผู้มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 40(8) และเป็นเงินได้ในปีนั้น ซึ่งขณะนั้น โจทก์ยังเป็นสามี น. และอยู่ร่วมกันตลอดปีภาษี เงินได้ดังกล่าวของ น. จึงต้องถือเป็นเงินได้พึงประเมินของโจทก์ตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าเงินนั้นจะเป็นสินส่วนตัวหรือไม่

จากบทบัญญัติมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งใช้หน่วยคู่สมรสเป็นหน่วยภาษี และใช้หลักการรวมเงินได้เป็นวิธีการคำนวณภาษีเงินได้ของ คู่สมรสสำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2)-(8) แห่งประมวลรัษฎากร โดยให้นำเงินได้ของภรรยาถือเป็นเงินได้ของสามี โดยสามีมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี ทำให้เงินได้สุทธิช่วงแรกของภรรยาต้องคำนวณเสียภาษีในอัตราภาษีสุดท้ายของสามี เช่น สามีมีเงินได้สุทธิ 800,000 บาท ภรรยามีเงินได้สุทธิ 400,000 บาท อัตราภาษีสุดท้ายของสามีคือ 20 % ดังนั้นเงินได้สุทธิของภรรยาเมื่อนำไปรวมเป็นเงินได้ของสามีเงินจำนวน 100,000 บาทแรกจะไม่ได้รับการยกเว้นภาษี และเงินได้ของภรรยาต้องเสียภาษีในอัตรา 20 % ทำให้ภรรยาซึ่งเป็นผู้หาเงินได้คนที่สองของคู่สมรสเสียภาษีอัตราสุดท้ายสูงเกินไป เนื่องจากเงินได้สุทธิช่วงแรกของภรรยาจะเสียภาษีในอัตราสุดท้ายของสามี ทำให้ภาระภาษีของคู่สมรสสูงกว่าคน โสด 2 คน ซึ่งมีเงินได้สุทธิตั้งแต่แรกเท่ากับยอดรวมเงินได้สุทธิของคู่สมรสเป็นการขัดต่อหลักความเป็นธรรม เนื่องจากหลักความเป็นธรรมนั้น หน่วยภาษีที่มีเงินได้เท่ากันย่อมเสียภาษีเท่ากัน การสมรสเป็นการลงโทษทางภาษีแก่คน โสด 2 คนที่มาสมรสกัน กล่าวคือ คน โสด 2 คน รับผิดชอบเสียภาษีมากขึ้นหลังจากสมรสกัน อันเป็นการขัดต่อหลักความเป็นกลางทางภาษี และการจัดเก็บภาษีไม่เป็นไปตามความสามารถที่แท้จริง กล่าวคือในกรณีที่คน โสด 2 คน มีเงินได้

สุทธิซึ่งเป็นบรรณนี้วัดความสามารถเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลงหลังจากสมรสแล้ว แต่คู่สมรสกลับต้องรับภาระภาษีสูงขึ้นหลังจากสมรสกัน

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยากรณีสามีและภรรยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ประมวลรัษฎากรกลับกำหนดให้ภรณานำเงินได้ไปถือเป็นเงินได้ของสามีเสมอ หรือหากภรรยาแยกยื่นรายการต่างหากจากสามี ก็ต้องไม่ทำให้ภณียที่ต้องเสียเปลี่ยนแปลงไปตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากรตามที่กล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ว่าบุคคลธรรมดาหากเป็นโสดจะเสียภณีน้อยกว่าการแต่งงานโดยการจดทะเบียนสมรส แม้การให้สิทธิในการยื่นรายการต่างหากจากกัน จะสามารถทำได้ แต่กลับมีการกำหนดว่าภณียที่เสียรวมกันต้องไม่เปลี่ยนแปลงด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่าการบัญญัติกฎหมายมาตรา 57 ตรี วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากรนั้น รัฐเองรู้ว่าการที่สามีภรรยาแยกยื่นรายการกันนั้น ต้องมีผลทำให้ภณียต้องเสียรวมกันน้อยกว่าการที่ต้องนำเงินได้ไปถือเป็นของสามีตามมาตรา 57 ตรี วรรคแรก จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ภณียต้องไม่เปลี่ยนแปลงไว้ เพราะท้ายที่สุดจำนวนเงินภณียที่คำนวณได้เมื่อรวมกันจะมีจำนวนที่เท่ากัน การที่ได้มีการบัญญัติมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากรที่ให้สิทธิกับภรรยาไม่ต้องนำเงินได้ตามมาตรา 40 (1) ไปรวมคำนวณกับเงินได้ของสามี เพื่อส่งเสริมให้ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น แต่ปัจจุบันก็มีได้หมายความว่าบทบาทของผู้หญิงไม่ว่าจะโสดหรือสมรสแล้วก็ตาม จะทำงานประกอบอาชีพมีรายได้จากเงินได้ตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากรเพียงอย่างเดียว เราจะเห็นบทบาทของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นักกฎหมาย นักบัญชี และอีกหลายๆ อาชีพในสังคมปัจจุบัน การที่กฎหมายกำหนดให้ภรรยาสามารถแยกยื่นรายการและคำนวณภณียจากสามีเฉพาะเงินได้ตามมาตรา 40(1) เป็นผลให้ลดแรงจูงใจให้ภรรยาออกทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้หรือลงทุน ภรรยาจึงขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว เป็นการลดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาเมื่อทำการเปรียบเทียบกับบุคคลธรรมดาผู้มีเงินได้พึงประเมินที่เป็นโสดโดยทั่วไปแล้ว ยังมีความแตกต่างและไม่เป็นธรรมอย่างมาก โดยสามีภรรยาต้องเสียภณียสูงกว่าผู้ที่เป็นโสดผลจากการจัดเก็บอัตราภณียก้าวหน้า หรืออาจกล่าวได้ว่าวิธีการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาตามประมวลรัษฎากร เป็นการลงโทษกับผู้มีเงินได้ที่ทำการสมรสกัน ไม่เป็นการส่งเสริมให้มีการสมรสกันตามกฎหมาย รวมทั้งการอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา ทั้งนี้เนื่องมาจากหากสามีภรรยาต้องการที่จะแยกเสียภณียต่างหากจากกัน โดยมิต้องปฏิบัติตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ก็ทำได้โดยการหย่าขาดจากความเป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย หรือแยกกันอยู่เด็ดขาด เพื่อมิให้ความเป็นสามีภรรยามีอยู่ตลอดปีภณีย การกระทำได้กล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางกฎหมาย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับฐานะของสามีภรรยาและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา อันส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวและสร้างปัญหาให้แก่

สังคม หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 57 ตรี และ 57 เบญจ นอกจากจะไม่สัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันแล้ว ยังทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเสียภาษีระหว่างหน่วยภาษีด้วยกันอีกด้วย

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 57 ตรี ใช้หลักการรวมเงินได้สำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2)-(8) และหลักการแยกเงินได้สำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) แห่งประมวลรัษฎากรเป็นหลักการคำนวณภาษีของสามีภรรยา เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษแต่แตกต่างกันตรงที่ประเทศอังกฤษมีการกำหนดค่าลดหย่อนให้คู่สมรสเป็นพิเศษมากกว่าผู้มีเงินได้ที่เป็นโสด ตามหลักการรวมเงินได้แบบมีค่าลดหย่อนพิเศษ และแตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกาและเยอรมันซึ่งใช้หลักการแยกเงินได้และหลักการเฉลี่ยเงินได้ในการจัดเก็บโดยขึ้นอยู่กับความประสงค์และวิธีการในการยื่นแบบของสามีภรรยาเป็นสำคัญ ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาของประเทศไทยเกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างสามีภรรยาที่อยู่กินกัน โดยจดทะเบียนสมรสและสามีภรรยาที่อยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 57 ตรี และ 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร นอกจากจะไม่สัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันแล้ว ยังก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเสียภาษีระหว่างหน่วยภาษีด้วยกัน การใช้หลักการคำนวณภาษีตามหลักการรวมเงินได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร คือ การนำเงินได้รวมกันของคู่สมรสไปคำนวณเพื่อเสียภาษีตามอัตราก้าวหน้า ซึ่งเป็นอัตราเดียวกับที่ใช้กับบุคคลที่เป็นโสด ทำให้คู่สมรสต้องรับภาระภาษีสูงกว่าคนโสด และรับภาระภาษีสูงกว่าก่อนสมรส ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เกิดการวางแผนหลีกเลี่ยงภาษีระหว่างสามีภรรยาขึ้น โดยการอยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสหรือหย่าร้างกัน การแก้ปัญหาดังกล่าวในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยา ควรจะนำหลักการแยกเงินได้ มาใช้เป็นหลักการคำนวณภาษีสำหรับเงินได้ของคู่สมรส โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้สามีภรรยาต่างฝ่ายต่างมีสิทธิในการคำนวณและเสียภาษีได้ตามของตนเองตามหลักการแยกเงินได้ ซึ่งจะทำให้คู่สมรสได้รับความสะดวก โดยสามารถยื่นแบบแสดงรายการได้เมื่อหลักฐานประกอบการยื่นแบบแสดงรายการของตนเองพร้อม โดยไม่ต้องรอหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งแต่อย่างใด และทำให้ภาษีของคู่สมรสก่อนและหลังสมรสไม่เปลี่ยนแปลง ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลจากสามีภรรยาสอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมและหลักความสามารถในการชำระภาษี และทำให้การบริหารการจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคู่สมรสที่เป็นผู้หาเงินได้คนที่สองไม่ต้องเสียภาษีในอัตราสุดท้ายสูงเกินไป สร้างแรงจูงใจในการทำงานและการลงทุนต่อไป นอกจากนี้ยังป้องกันการวางแผนหลีกเลี่ยงภาษีระหว่างสามีภรรยา โดยการอยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสหรือหย่าร้างกันเพื่อประโยชน์ในทางภาษีอีกด้วย

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้เงินได้ของภรรยาถือเป็นเงินได้ของสามีและให้สามีมีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการ แต่ภรรยาสามารถแยกยื่นเงินได้ตามมาตรา 40(1) โดยมีให้ถือเป็นเงินได้ของสามีก็ได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตามหากภรรยาต้องการแยกยื่นรายการต่างหากจากสามีก็สามารถทำได้ แต่ภาษีที่ต้องเสียต้องไม่เปลี่ยนแปลงตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นหากว่าสามีและภรรยายื่นแบบแสดงรายการและคำนวณภาษีมาในฉบับเดียวกัน ก็คงไม่มีปัญหาใดๆ เกิดขึ้น เพราะสามารถตรวจสอบความถูกต้องในการคำนวณจากข้อมูลที่ปรากฏในแบบแสดงรายการได้เลย แต่หากคู่สมรสแยกยื่นแบบแสดงรายการตามมาตรา 57 ตรี วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากรหรือคู่สมรสยื่นแบบแสดงรายการผิดพลาด คือภรรยาไม่นำเงินได้ไปถือเป็นเงินได้ของสามีตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร จะเกิดปัญหาในการวิเคราะห์แบบแสดงรายการของคู่สมรสตามมา คือเจ้าพนักงานจะต้องทำการจับคู่แบบแสดงรายการของคู่สมรสให้ได้ จึงจะตรวจสอบความถูกต้องของการคำนวณภาษีของคู่สมรสดังกล่าวได้ว่าภาษีที่เสียนั้น หากคำนวณด้วยวิธีที่ถูกต้องแล้ว ชำระไว้ขาดหรือไม่อย่างไร แต่เนื่องจากการยื่นแบบแสดงรายการนั้นสามารถยื่นได้ทั้งราชอาณาจักรและหลายวิธี โดยสามารถ ยื่นแบบแสดงรายการได้ที่ทั้งที่หน่วยงานของกรมสรรพากรเอง หรือธนาคารพาณิชย์ไทยหรือสาขาของธนาคารพาณิชย์ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ประกอบกับในการเก็บรักษาแบบแสดงรายการนั้นยังมีมาตรการในการเก็บรักษาที่ไม่ดีพอ ทั้งยังมีการจัดส่งไปเก็บรักษาที่หลายหน่วยงาน ทำให้เจ้าพนักงานไม่สะดวกและยุ่งยากเสียเวลาในการติดตามแบบแสดงรายการของคู่สมรส เพื่อทำการวิเคราะห์ความถูกต้องดังกล่าวว่าจะติดตามพบแบบแสดงรายการและเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ต้องใช้เวลาพอสมควรแล้ว ส่วนใหญ่ยังพบว่าต้องเสียภาษีเพิ่มจากการที่ต้องนำเงินได้มารวมกันทำให้ผู้เสียภาษีต้องเสียเงินเพิ่มเป็นจำนวนมาก แต่ถ้าติดตามแบบแสดงรายการของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่พบ ก็จะทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ถึงความถูกต้องของจำนวนเงินภาษีที่ต้องเสียได้เลย ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาไม่มีประสิทธิภาพ การที่ให้สิทธิคู่สมรสแยกยื่นแบบและคำนวณภาษีต่างหากจากกันดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ระดับหนึ่ง

ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาเสียใหม่โดยใช้หลักแยกเงินได้ มาใช้บังคับกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยา โดยการแก้ไข มาตรา 57 ตรี และบัญญัติให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรณานั้นให้ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นแบบรายการและเสียภาษีในนามของตนเอง และเห็นควรให้ยกเลิก มาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิบางประการในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ และค่าลดหย่อน

สิทธิบางประการในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ การหักค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนของกลุ่มสมรสในประเทศไทย นั้น ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจาก การที่ประเทศไทยใช้หลักการรวมเงินได้ บุคคล 1 บุคคล กับคนโสดหรือคู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสของคู่สมรส ก็เท่ากันกับคนโสด หรือคู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนประการในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ การหักค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนเหมือนกันกับ คนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่าหรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส หรือสิทธิบางประการเป็นการไปลดสิทธิของกลุ่มสมรสลง เช่นในเรื่องของค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เป็นผลให้คู่สมรสต้องรับภาระภาษีหนักขึ้นอีก เนื่องจากการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ การหักค่าใช้จ่ายลดหย่อน นั้นจะทำให้ เงินได้ที่ต้องเสียภาษีลดลง แต่คู่สมรสซึ่งต้องรวมเงินได้เข้าด้วยกัน นั้นกลับไม่ได้รับสิทธิที่แตกต่างกับคนโสด หรือคู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนเป็นผลให้ คู่สมรสไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งในต่างประเทศ เช่นในประเทศ สหรัฐอเมริกา ประเทศ สหพันธรัฐ เยอรมนี และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น นั้น ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิบางประการในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ การหักค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อน เพื่อให้ประสงคจะยื่นรวมกันนั้น ได้รับสิทธิ ที่แตกต่างจาก คนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่สมรสในการเสียภาษีซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์ได้ ดังนี้ คือ

2.1 สิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้

สิทธิในการได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ของประเทศไทยนั้น ได้มีบทบัญญัติบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 42 การยกเว้นตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 และ การยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสิทธิของการยกเว้นตามกฎหมายดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติที่ให้สิทธิเป็นพิเศษ แก่คู่สมรส ในทางตรงข้ามกลับเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ คู่สมรส เนื่องจาก คู่สมรสที่ต้องยื่นภาษีรวมกัน นั้นต้องเอารายได้ของคน 2 คนรวมกันเพื่อเสียภาษี แต่กลับได้รับสิทธิในการยกเว้นภาษีเงินได้เท่ากันกับ คนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส ซึ่งเป็นรายได้ของคนๆ เดียวในการเสียภาษีเงินได้ เป็นผลให้คู่สมรสต้องเสียภาษีมากกว่า คนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสเมื่อมีรายได้เท่ากันซึ่งไม่เป็นธรรมขัดกับหลักการเก็บภาษีอากรที่ดี

ตัวอย่างของ สิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สมรสอย่างชัดเจน ต่อการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้สุทธิจากการคำนวณภาษีเงินได้ตามมาตรา 48 (1) เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 100,000 บาทแรก สำหรับปีภาษีนั้น คือได้รับยกเว้นภาษีได้รับยกเว้น

ภาษีโดยผู้เสียภาษีมีเงินได้พึงประเมิน ตั้งแต่ 0-100,000 บาทแรกได้รับยกเว้นภาษี ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นฐานภาษี ของคู่สมรส นั้น เท่ากับของ คน โสด หรือคู่สมรสที่ย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสและการได้รับการยกเว้นดังกล่าวก็เท่ากันด้วย เป็นผลให้คู่สมรส ซึ่งเป็นการนำรายได้ของคน 2 คน มารวมกันนั้น ไม่ได้รับความเป็นธรรม ตัวอย่างเช่น สามี ภริยาต่างมีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีคนละ 105,000 บาทรวมเป็น 2 คน คือ 210,000 บาท

กรณีที่หนึ่ง สามีและภริยาต้องยื่นภาษีรวมกัน และได้รับการยกเว้น ส่วนที่ไม่เกิน

100,000 บาทแรก		
เงินได้สุทธิของคู่สมรส		200,000 (1)
อัตรากำไร		
0- 100,000	0 บาท	
100,001 – 500,000 (10%)	1000 บาท	
ภาษีที่ต้องเสีย		11,000 (2)

กรณีที่สอง สามีและภริยายื่นรวมกัน แต่ได้รับสิทธิในการหักลดหย่อนเป็น 2 เท่า คือ

200 ,000 บาท เนื่องจากถือเป็นเงินได้ของบุคคล 2 คน		
เงินได้สุทธิของคู่สมรส		210,000 (1)
อัตรากำไร		
0- 200,000	0 บาท	
200,001– 500,000 (10%)	1,000 บาท	
ภาษีที่ต้องเสีย		1,000 (2)

กรณีที่สาม สามีและภริยาแยกยื่นภาษี เหมือนหน่วยบุคคลของคน โสดหรือ คู่สมรสที่ย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ซึ่งได้รับสิทธิได้รับยกเว้นภาษี ส่วนที่ไม่เกิน 100,000บาท

เงินได้สุทธิของสามีหรือภริยา		105,000 (1)
อัตรากำไร		
0- 100,000	0 บาท	
100,001 –500,000 (10%)	500 บาท	
ภาษีที่ต้องเสีย		500 (2)

โดยถ้ารวมภาษีที่ต้องเสียของสามีและภริยาในกรณีที่ 3 จะได้เท่ากับ 1,000 บาทซึ่งจะเท่ากับกรณี ที่ 2 ที่สามีและภริยายื่นรวมกัน แต่เพิ่มสิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้เป็น 2 เท่าจากอัตราปกติ ซึ่งถ้ารัฐจะแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการยกเว้นภาษีเงินได้ ก็จะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรสมากยิ่งขึ้น โดยสมมุติฐานดังกล่าวกรณีที่สามีและภริยาต่างมีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีคนละ 105,000 บาท รวมเป็น 2 คน คือ 210,000 บาทนั้น ถ้าสามีและภริยามีเงินได้มากขึ้น การหักค่าลดหย่อนเพิ่ม เพียง 200,000 บาทนั้นก็อาจจะช่วยหักฐานภาษีของคู่สมรส ลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากประเทศไทยใช้อัตราภาษีแบบก้าวหน้า โดยถ้าฐานภาษีของคู่สมรสสูงมาก การรวมเงินได้ก็จะทำให้คู่สมรสนั้นต้องเสียภาษีมากกว่าคนของคน โสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่อย่างไรก็ตามการเพิ่มสิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าวแก่คู่สมรส ซึ่งนำเงินได้ของคน 2 คน มารวมเสียภาษี ก็ย่อมเป็นธรรมกว่าปัจจุบัน ซึ่งก่อนแต่งงานที่เป็นคนโสดสามารถที่จะได้รับสิทธิ ยกเว้น คนละ 100,000บาท รวม 2 คนเป็น 200,000 บาท แต่พอแต่งงานต้องนำเงินได้มารวมกันของบุคคล 2 คนสิทธิดังกล่าวกลับลดลงรวมกัน เหลือเพียง 100,000 บาทเท่าเดิม ซึ่งไม่ยุติธรรมแก่คู่สมรสเป็นอย่าง มากดังเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 368/2543

กรณีภริยามีเงินพึงประเมินตามมาตรา 40(1) แห่งประมวลรัษฎากรและแยกยื่นรายการเสียภาษีต่างหากจากสามี สามีและภริยาขอมหักลดหย่อนโดยชอบด้วยกฎหมายได้คนละกึ่งหนึ่งตามมาตรา 57 เบื้อง วรรคสอง (2) แห่งประมวลรัษฎากรสามีจึงหักลดหย่อนบุตรเต็มจำนวนไม่ได้ แม้บุตรนั้นจะเกิดจากภริยาเดิมของตนก็ตาม

2.2 สิทธิเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อน

สิทธิเกี่ยวกับการหักลดหย่อนของคู่สมรส และ คนโสด หรือ คู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส นั้นไม่มีความแตกต่างกัน โดยไม่มีบทบัญญัติที่ให้สิทธิ เป็นพิเศษแก่คู่สมรสที่สามารถหักค่าลดหย่อนได้เพิ่มเติม ดังเช่น การหักลดหย่อนสำหรับภริยานั้นมีประโยชน์ในแง่ที่ภริยาไม่ได้ประกอบอาชีพเท่านั้น ซึ่งถ้าภริยาประกอบ อาชีพ ก็ถือว่าภริยาก็เป็นผู้มีเงินได้ การหักลดหย่อนภริยาก็เปรียบเสมือนการหักลดหย่อนส่วนตัวของบุคคล 2 คน เท่านั้น และถ้าภริยาแยกยื่นเงินได้ประเภทที่ 40(1) แล้ว สามีก็ไม่สามารถใช้สิทธิภริยา คงมีแต่เพียงหักลดหย่อนส่วนตัวเท่านั้น นอกจากนั้น ก็ได้มีบทบัญญัติพิเศษในการให้สิทธิแก่คู่สมรสเป็นพิเศษ ซึ่งถือว่าไม่เป็นธรรมแก่ครอบครัวเนื่องจากจะต้องเสียภาษีเงินได้รวมกันแล้วควรมีสิ่งจูงใจให้คู่สมรสยื่นภาษีรวมกันมิใช่การบังคับด้วยกฎหมายให้ยื่นรวมกันดังเช่นในประเทศ สหรัฐอเมริกา ก็ได้มีบทบัญญัติที่เป็น

ถึงจงใจให้คู่สมรสยื่นแบบรวมกัน เช่น อัตราภาษี ฐานภาษี และได้กำหนดให้ถ้าคู่สมรสต้องการที่จะยื่นภาษีรวมกันก็สามารถที่จะหักค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นอัตราเหมาได้มากกว่า คนโสดหรือคู่สมรสที่รวมกันยื่นเป็นต้น นอกจากนั้นในประเทศสิงคโปร์ คู่สมรสสามารถที่จะยื่นภาษีรวมกันหรือแยกกันยื่นก็ได้ โดยถ้าคู่สมรสต้องการยื่นภาษีรวมกันนั้น ประเทศสิงคโปร์ ก็ได้กำหนดสิทธิพิเศษต่างๆ มากมาย อาทิเช่น ได้รับสิทธิในการหักลดหย่อน ภริยา และหักลดหย่อนบุตร เป็นกรณีพิเศษ โดยถ้าคู่สมรสแยกยื่น ก็จะไม่ได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าว ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นแรงจูงใจให้คู่สมรสรวมกันยื่น แต่ถ้าคู่สมรสต้องการแยกยื่นก็สามารถทำได้ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทำให้คู่สมรสมีทางเลือกที่จะยื่นรวมกันหรือแยกยื่น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรส

แต่สำหรับประเทศไทย นอกจากคู่สมรสไม่มีสิทธิเลือกที่จะแยกยื่นแล้ว การยื่นรวมกันก็ไม่ได้มีผลให้คู่สมรสได้รับสิทธิพิเศษนอกเหนือจากคนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสแต่อย่างใด ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่คู่สมรสซึ่งนอกจากคู่สมรสจะไม่ได้รับสิทธิพิเศษแล้วยังมีการหักค่าลดหย่อนบางประการที่เป็นการจำกัดสิทธิของคู่สมรสลงด้วยอาทิเช่น การหักค่าลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยกู้ยืมที่ผู้มีเงินได้จ่ายให้แก่ธนาคาร สถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ นายจ้างซึ่งมีระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนที่จัดสรรไว้เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ลูกจ้าง หรือบรรษัทตลาดรอง สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับการกู้ยืมเพื่อซื้อเช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อ หรือสร้าง เป็นประกันการกู้ยืมนั้น

กรณีผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันกู้ยืม ให้หักลดหย่อนได้ทุกคนโดยเฉลี่ยค่าลดหย่อนตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้ แต่รวมกันต้องไม่เกินจำนวนตามที่จ่ายจริงและไม่เกิน 50,000 บาท

กรณีสามีภริยา ร่วมกันกู้ยืมโดยสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้เต็มจำนวนตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท

กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกันลดหย่อนได้ คือ ถ้าความเป็นสามีภริยามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน ให้ค่าหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท แต่ถ้า ความเป็นสามีภริยาตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน และภริยาไม่ใช่สิทธิ แยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามี ให้หักลดหย่อนได้รวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน และภริยาใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามี ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้กึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริง แต่รวมกันไม่เกิน 50,000 บาท

ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวของดอกเบี้ยกู้ยืมนั้นก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม แก่คู่สมรสกล่าวคือ ถ้าคู่สมรสไม่ได้แต่งงานกัน มีดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคนละ 50,000 บาท สามารถหักได้เต็มจำนวน คนละ 50,000 บาท รวมเป็น 100,000 บาท แต่ถ้าคู่สมรสนั้นแต่งงานกันและอยู่ร่วมกัน

ตลอดปีภาษีก็กลับต้องหักได้รวมกันเพียง 50,000 บาท คือ แบ่งกันคนละกึ่งหนึ่ง คือคนละ 25,000 บาท ซึ่งเป็นการไปลดสิทธิที่คู่สมรส เคยมีจาก การที่ยังไม่ได้แต่งงานกัน แต่เมื่อแต่งงานกันสิทธิดังกล่าวกลับลดลงไม่เหมือนกับตอนเป็นโสด ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคเนื่องจากสถานะของบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่ คู่สมรส เนื่องจากก่อนสมรส สามีและภริยาก็มีภาระที่ต้องจ่ายดอกเบี้ย และเงินกู้ยืมซื้อบ้านเท่ากันกับตอนแต่งงานแล้ว ภาระจ่ายดอกเบี้ยและเงินกู้ยืมก็มีเท่าเดิม แต่ต้องได้รับการยกเว้นลดลง ทำให้ต้องจ่ายภาษีเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดภาระแก่คู่สมรสอย่างมากในการรับผิดชอบผ่อนที่อยู่อาศัย บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการลงโทษคู่สมรสที่จดทะเบียนแต่งงานกัน อีกทั้งเป็นการขัดขวางและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว เนื่องจากการที่คนที่มาอยู่เป็นครอบครัวเดียวกันย่อมต้องมีรายจ่ายที่เพิ่ม มากขึ้น แต่ต้องมีภาระที่ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น ทั้ง ๆ ที่รายได้เท่าเดิม เป็นผลให้ คู่สมรสย่อมไม่ยากที่จะแต่งงานกันอย่างถูกต้อง โดยบทบัญญัติดังกล่าวก่อให้เกิดการหลบหลีกมากกว่าที่จะเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความเสมอภาคและความรู้สึกสมัครใจในการเลือกวิธี การเสียภาษี แทนการบังคับและความไม่เป็นธรรมเนื่องจากความแตกต่างของสถานะ ของบุคคล

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่แสดงถึงความไม่เสมอภาคซึ่งเกิดจากสถานะของบุคคลที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ และค่าลดหย่อน แม้ว่าบทบัญญัติในเรื่องการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะบัญญัติขึ้นเพื่อ ต้องการให้รวมเงินได้ของสามีและภริยาเข้าด้วยกัน เพื่อป้องกันการหลบหลีก ภาษีนั่น แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า การรวมเงินได้ดังกล่าวจะเป็นผลให้ เกิดภาระภาษีที่หนักขึ้นอย่างมากกว่าของคู่สมรส ดังนั้น รัฐควรมีมาตรการเพื่อลดความไม่เป็นธรรมในการเสียภาษีของคู่สมรสซึ่งต้องรวมเงินได้ของคน สองคน มากกว่าบุคคลที่เป็น คนโสด

3. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนและเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีจากการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น นอกจากจะกำหนดให้สามารถหักค่าใช้จ่ายออกจากเงินได้พึงประเมิน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับเงินได้แต่ละประเภทแล้วประมวลรัษฎากรยังได้ให้หักค่าลดหย่อนออกจากเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีตามสถานะของผู้เสียภาษีแต่ละบุคคล โดยกำหนดไว้ในมาตรา 47 (1)-(7) การคำนวณหักค่าลดหย่อนแต่ละประเภท จะมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ ถ้าผู้มีเงินได้พึงประเมินมีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไข สามารถ

หักค่าลดหย่อนประเภทนั้นๆ ออกจากเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วได้ สำหรับการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย จะศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นว่า หากชายและหญิงที่ทำการสมรสเป็นสามีภรรยาทั้งคู่ต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธิในการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่อาศัยจะแตกต่างจากชายและหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสเป็นสามีภรรยาทั้งคู่ โดยหลักเกณฑ์การหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินยืมเพื่อที่อยู่อาศัยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 47 (1) (ซ) และมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 47 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ-มาตรา 46 แล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้หักค่าลดหย่อนได้อีกดังต่อไปนี้

(ซ) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ผู้มีเงินได้จ่ายให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์หรือนายจ้างสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อหรือสร้างอาคารอยู่อาศัย โดยจำนวนอาคารที่ซื้อหรือที่สร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติรัฐมนตรีและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา อาคารดังกล่าวให้หมายรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย

โดยหลักเกณฑ์ในการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยได้มีกำหนดไว้ในประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการหักค่าลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินยืม ตามมาตรา 47 (1) (ซ) แห่งประมวลรัษฎากร และมีสาระสำคัญดังนี้ คือ เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมจากผู้ประกอบการในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นธนาคาร บริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิต ฟองซิเออร์ บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ นายจ้างซึ่งมีระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนที่จัดสรรไว้เพื่อสวัสดิการแก่ลูกจ้างหรือบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย และเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ตามสัญญากู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้ออาคาร อาคารพร้อมที่ดินหรือห้องชุดในอาคารชุด หรือเพื่อสร้างอาคารอยู่อาศัยบนที่ดินของตนเองหรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิครอบครอง โดยจำนวนอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดหรืออาคารพร้อมที่ดินเป็นประกันการกู้ยืมนั้น และมีระยะเวลาจำนวนตามระยะเวลาการกู้ยืม โดยต้องใช้อาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในปีที่ขอหักค่าลดหย่อน แต่ไม่รวมถึงกรณีลูกจ้างซึ่งถูกนายจ้างส่งให้ไปปฏิบัติงานของนายจ้าง ณ ต่างถิ่นเป็นประจำ หรือกรณีอาคารหรือห้องชุดดังกล่าวเกิดอภีภัย ภัยธรรมชาติหรือภัยอันเกิดจากเหตุอื่น ทั้งนี้เฉพาะที่ไม่ใช่ความผิดของผู้มีเงินได้จนไม่อาจใช้อาคารชุดหรือห้องชุดนั้นอยู่อาศัยได้

การหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับสามีภรรยา ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการหักค่าลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืม มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ คือ

1) สำหรับกรณีสามีภรรยาด้วยกันกู้ยืมเงิน โดยสามีหรือภรรยาที่มีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้หักค่าลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้เต็มจำนวนตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

2) กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักค่าลดหย่อนอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกันให้หักค่าลดหย่อนดังนี้ คือ

(1) ถ้าความเป็นสามีภรรยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักค่าลดหย่อน ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(2) ถ้าความเป็นสามีภรรยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักค่าลดหย่อนและภรรยาไม่ใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามี ตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากรให้หักค่าลดหย่อนรวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(3) ถ้าความเป็นสามีภรรยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหัก ค่าลดหย่อนและภรรยาใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามี ตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้สามีและภรรยาต่างฝ่ายต่าง หักค่าลดหย่อนได้กึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริง แต่รวมกันไม่เกิน 10,000 บาท

เมื่อได้พิจารณาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า ถ้าผู้มีเงินได้มีการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยให้กับธนาคารหรือสถาบันการเงิน ตามมาตรา 47 (1) (ซ) โดยมีหลักเกณฑ์ครบตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการหักค่าลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามมาตรา 47 (1) (ซ) แล้ว ก็สามารถหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในการคำนวณภาษีอากรได้เป็นเงินจำนวน 10,000 บาท ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาภาระภาษีที่จะต้องเสียให้กับผู้มีเงินได้ แต่หากผู้มีเงินได้ซึ่งยังไม่ได้สมรสได้มีการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้กับธนาคารหรือสถาบันการเงินตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ต่อมาได้ทำการสมรส หากพิจารณาตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ การหักค่าลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามมาตรา 47 (1) (ซ) แล้ว จะเห็นได้ว่าหากสามีภรรยาด้วยกันกู้ยืมเงิน โดยสามีหรือภรรยาที่มีเงินได้เพียงฝ่ายเดียว อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีเงินได้ก็จะหักค่าลดหย่อนได้จำนวนเงิน 10,000 บาท แต่หากเป็นกรณีที่ ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมอยู่แล้วทั้งสองฝ่าย ฝ่ายละ 10,000 บาท รวมเป็นเงิน 20,000 บาท ต่อมาได้มาทำการสมรสกันแล้ว สิทธิในการหักค่าลดหย่อนกลับเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยจากเดิมให้แต่ละฝ่ายต่างหักค่าลดหย่อนได้จำนวน 10,000 บาท หรือรวมทั้งสองฝ่าย

แล้ว ก็จะหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมได้รวมเป็นเงินจำนวน 20,000 บาท เฉพาะในปีแรกที่ได้ทำการสมรสกันแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากความเป็นสามีภรรยายังไม่เต็มปีภานี้ตนเอง แต่ในปีภานี้ถัดไปหากความเป็นสามีภรรยาได้มีอยู่ตลอดปีภานี้แล้ว ถ้าหากภรรยาไม่ใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามี ตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ทั้งสามีและภรรยาจะหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมรวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท เท่านั้น คือไม่ว่าสามีและภรรยาต่างฝ่ายต่างจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไปเป็นจำนวนเท่าใดก็ตาม ก็จะนำมาหักค่าลดหย่อนได้รวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท หรือถ้าภรรยาเลือกวิธีการคำนวณภาษีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร โดยการแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีเฉพาะเงินได้จากประเภทเงินเดือน ตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ทั้งสามีและภรรยาจะหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมได้ถึงหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริง แต่รวมกันไม่เกิน 10,000 บาท คือไม่ว่าแต่ละฝ่ายจะได้จ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไปเป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ตาม เมื่อนำมาคำนวณภาษีแต่ละฝ่ายจะหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมได้เพียงจำนวนหนึ่งของจำนวนเงินที่จ่ายไปแล้วเท่านั้น และรวมกันมีจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท

นอกจากนี้ หากนำค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยไปรวมกับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีจากที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 226 (พ.ศ.2543) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ซึ่งมีสาระสำคัญคือให้ยกเว้นเงินได้พึงประเมินเท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย เท่ากับเงินได้ที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้นเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท หรือเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมเงินตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท เฉพาะที่จ่ายให้แก่กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือกองทุนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยเงินได้สำหรับสามีภรรยาที่ได้รับยกเว้นเงินภาษีจากการที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 226 (พ.ศ.2543) และตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ฉบับที่ 87 ข้อ 2 (52) และฉบับที่ 88 ข้อ 2 (53) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ที่ได้รับยกเว้นภาษีจากที่จ่ายเป็น

ดอกเบี้ยเงินยืมเพื่อที่อยู่อาศัย มีหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกับการ หักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินยืมเพื่อที่อยู่อาศัยดังกล่าวข้างต้น โดยจะเห็นได้ว่า หากเป็นกรณีที่คู่สมรสต่างฝ่ายมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยรวมกับค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยแต่ละฝ่าย ฝ่ายละไม่เกิน 50,000 บาท รวมกันไม่เกิน 100,000 บาท แต่ต่อมาหากมาสมรสกันคู่สมรสกลับได้ยกเว้นเพียงจำนวนรวมกันไม่เกิน 50,000 บาท ผลที่ตามมาก็คือเมื่อเปลี่ยนสถานะมาสมรสกัน นอกจากจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นจากการคำนวณภาษี ตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว เงินได้พึงประเมินที่จะได้รับยกเว้นภาษีรวมค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินยืมเพื่อที่อยู่อาศัยที่คู่สมรสได้รับก่อนสมรสจะลดลงไปเมื่อคู่สมรสมาสมรสกันและอยู่ร่วมกันตลอดปีภาษี ทำให้เงินได้สุทธิของคู่สมรสสูงขึ้น ดังนั้น ภาษีที่ต้องเสียก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย ทำให้คู่สมรสเกิดภาระในการเสียภาษีให้กับรัฐสูงกว่าบุคคลที่เป็น โสด หรือบุคคลที่เป็น โสด 2 คน ที่มาอยู่กินด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส ค่าลดหย่อนและการยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เนื่องจากรัฐมองเห็นว่า สภาพปัจจุบันผู้มีเงินได้ต้องจ่ายดอกเบี้ยมากกว่าปกติ จึงต้องการให้ผู้มีเงินได้ได้รับสิทธิประโยชน์ในทางภาษีมากขึ้น เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ และรัฐต้องการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องแต่ตามประกาศอธิบดีทั้งสามฉบับดังกล่าวขัดต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นเนื่องจากทำให้ภาษีของคู่สมรสสูงขึ้นเมื่อคู่สมรสมาสมรสกันและอยู่ด้วยกันตลอดปีภาษี การที่สามีภรรยาอยู่กินด้วยกันอันเป็นการเริ่มสร้างครอบครัว จึงมีความจำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยเพื่อรับรองการเกิดของบุตรซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัว ต้องมีการจัดเตรียมเครื่องใช้และสิ่งจำเป็นต่างๆ ในครอบครัว ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและตามปกติแล้วการผ่อนชำระเงินยืมให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อที่อยู่อาศัยต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานเงินที่ชำระแต่ละงวด ส่วนใหญ่จะเป็นเงินค่าดอกเบี้ยจำนวนเงินต้นที่ชำระคืนในแต่ละงวดเป็นเงินจำนวนเพียงเล็กน้อย การชำระเงินคืนจากการกู้ยืมเงินเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้มีเงินได้ทำให้สามีภรรยามีภาระเพิ่มขึ้น และทำให้คู่สมรสต้องมีค่าใช้จ่ายมากกว่าคนโสด แต่ตามหลักเกณฑ์ในการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) เมื่อรวมกับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นภาษีเท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 226 (พ.ศ.2543) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ฉบับที่ 87 และ ฉบับที่ 88 ตามข้อ 2 (52) และข้อ 2 (53) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) เงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีจากการจ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินยืมเพื่อที่อยู่อาศัยนั้น เป็นการจำกัดสิทธิของคู่สมรสที่มีอยู่เดิม ไม่เป็นการช่วยส่งเสริมให้ชายหญิงสร้างฐานะเมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว และไม่เป็นการกระทบกับคู่สมรสที่มีสิทธิดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว

เพราะหากรัฐมองสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันผู้มีเงินได้ต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมากอยู่แล้ว การที่ผู้มีเงินได้มาสมรสกันก็ไม่ได้หมายความว่าเขาต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมน้อยลงไปแต่อย่างใด จึงอาจทำให้ผู้ที่มีสิทธิอยู่ก่อนไม่ทำการจดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมายหรือคู่สมรสหย่าร้างกัน เพื่อประโยชน์ในทางภาษีอากร

ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เพื่อที่อยู่อาศัยตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการหักค่าลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ตามมาตรา 47 (1) (ซ) แห่งประมวลรัษฎากร และหลักเกณฑ์การยกเว้นภาษีเงินได้พึงประเมินเท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 226 (พ.ศ. 2543) ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ฉบับที่ 87 ข้อ 2 (52) และฉบับที่ 88 ข้อ 2 (53) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร โดยให้สิทธิคู่สมรสในการหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่อาศัยตามสิทธิที่มีอยู่เดิม คือต่างฝ่ายต่างหักค่าลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินคนละ 10,000 บาท และให้คู่สมรสต่างฝ่ายต่างได้รับยกเว้นเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับที่อยู่อาศัย โดยให้ต่างฝ่ายต่างได้รับยกเว้นตามจำนวนที่จ่ายจริงเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท ที่จ่ายให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงิน หรือตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท ที่จ่ายให้กองทุนรวม ไม่ว่าความเป็นสามีภรรยาจะได้มีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่ก็ตาม

4. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการรับผิดชอบในภาษีอากรค้างชำระระหว่างสามีภรรยา

ในส่วนของการเร่งรัดภาษีอากรค้างจากสามีภรณยานั้น หากสามีและภรรยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ซึ่งสามีมีหน้าที่รับผิดชอบเสียภาษีอากร ถ้ามีภาษีอากรค้างชำระให้แจ้งให้ภรรยาทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ภรรยาต้องร่วมรับผิดชอบเสียภาษีอากรที่ค้างชำระ และให้ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างจากภรรยา ตามนัยมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเพื่อความชัดเจนในการเร่งรัดภาษีอากรค้างจากสามีภรรยาตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร กรมสรรพากรก็ได้วางระเบียบในการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรไว้ว่า ทรัพย์สินที่ยึดได้คือทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรและทรัพย์สินคู่สมรสหรือบุตรผู้เยาว์ที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ค้างภาษีอากร กรณีสิทธิในส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสนั้น ได้แก่สินสมรสและสินส่วนตัว ในกรณีนี้ภาษีอากรค้างนั้นเป็นหนี้ร่วม และในส่วนทรัพย์สินที่อายัดได้นั้น นอกจากต้องเป็นทรัพย์สินที่ระบุไว้ในมาตรา 282 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งได้แก่สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างอสังหาริมทรัพย์สิทธิทั้ง

ปวงอันมีอยู่ในทรัพย์สินเงินและทรัพย์สินที่มีสภาพหรือลักษณะที่ยึดได้ตามระเบียบกรมสรรพากร ว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากรที่ยึดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2528

หุ้นของบริษัท ช. ที่ ส. ภริยาโจทก์โอนให้โจทก์เพื่อให้โจทก์ฟ้องคดีเลิกบริษัท ช. นั้น ต้องถือว่า ส. ยังเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงอยู่เมื่อ ส. รับโอนหุ้นมาจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่งและไม่ปรากฏว่าได้หุ้นมาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไรจึงต้องเสียภาษีเงินได้โดยเมื่อมีการขายหุ้นดังกล่าว จึงต้องเสียภาษีเงินได้โดยไม่ได้รายการยกเว้นตามมาตรา 42 (9) เมื่อโจทก์เป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของหุ้น โจทก์ก็ต้องรับผิดชอบในการชำระภาษีตามมาตรา 57 ตรี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1908/2538

ประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายมหาชนที่กำหนดภาระหน้าที่ให้ประชาชนปฏิบัติต่อรัฐมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน จึงต้องตีความโดยเคร่งครัด ในทางที่จะต้องเสียเพิ่มขึ้น โดยมาตรา 57 ตรีวรรคแรก ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่มีสามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ซึ่งกฎหมายให้ถือเอาเงินได้พึงประเมินของภริยาเป็นเงินได้ของสามีโดยให้สามีมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษีเท่านั้นเมื่อไม่ปรากฏว่าจำนวนซึ่งเป็นภริยาไม่มีเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นนอกจากตามมาตรา 41(1) และจำนวนก็ได้แยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบื้องแล้ว จึงไม่อาจนำมาตรา 57 ตรีมาใช้บังคับได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 559/2546

น. เป็นผู้ซื้อที่ดิน และต่อมา น. ตกลงยินยอมให้ ม. และ ว. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมโดยได้รับค่าตอบแทน ต้องถือว่าเป็นการขายตามความในมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร น. จึงเป็นผู้มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 40(8) และเป็นเงินได้ในปีนั้น ซึ่งขณะนั้นโจทก์ยังเป็นสามี น. และอยู่ร่วมกันตลอดปีภาษี เงินได้ดังกล่าวของ น. จึงต้องถือเป็นเงินได้พึงประเมินของโจทก์ตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าเงินนั้นจะเป็นสินส่วนตัวหรือไม่

จากการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร่วมรับผิดชอบในภาษีอากรค้างของสามีภรรยา มิได้พิจารณาถึงว่าเป็นประเด็นความผิดที่เกิดจากส่วนเงินได้พึงประเมินของฝ่ายใด คงมองเพียงวิธีในการจัดเก็บภาษีค้างให้ได้เงินภาษีด้วยวิธีที่เห็นว่าสะดวกที่สุดเป็นสำคัญ ก็คือเมื่อได้แจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบแล้ว ไม่น้อยกว่า 7 วัน ก็สามารถดึงให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอย่างถูกหนี่ร่วมด้วย แล้วผลที่ตามมาก็คือหากไม่ดำเนินการชำระภาษีภายในกำหนด อธิบดีกรมสรรพากรมีอำนาจในการสั่งดำเนินการตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากร คือยึดหรืออายัดทรัพย์สินของฝ่ายที่ถูกประเมินและคู่สมรสฝ่ายที่ร่วมรับผิดชอบในภาษีอากรค้างได้ ไม่ว่าจะป็นสินส่วนตัวหรือสินสมรสก็ตาม ยกเว้นกรณีที่ภรรยาไม่มีเงินได้หรือมีเงินได้แต่เป็นเงินได้จาก

เงินเดือนตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (1) ประเภทเดียว และภรรยาได้แยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามประมวลรัษฎากร มาตรา 57 เบื้องต้น เนื่องจากเงินได้ดังกล่าวมิให้ถือเป็นเงินได้ของสามี ดังนั้นภรรยาจึงไม่ต้อง ร่วมรับผิดชอบในภาษีอากรค้างของสามีตามประมวลรัษฎากร มาตรา 57 ตรี วรรคแรก แต่อย่างไร

การร่วมรับผิดชอบของคู่สมรสตามประมวลรัษฎากร มาตรา 57 ตรี มิได้พิจารณาถึงภาษีอากรค้างว่า เกิดจากเงินได้พึงประเมินของคู่สมรสฝ่ายใด ซึ่งหากพิจารณาถึงระบบทรัพย์สินระหว่างสามี ภรรยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของหนี้ที่สามีภรรยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันและการชำระหนี้ในกรณีที่สามีภรรยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันไว้ดังนี้

มาตรา 1489 ถ้าสามีหรือภรรยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันให้ชำระหนี้หนี้จากสินสมรส และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

มาตรา 1490 หนี้ที่สามีภรรยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้น ให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภรรยา ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้

- 1) หนี้ที่เกี่ยวข้องแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย
- 2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส
- 3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานที่สามีภรรยาทำด้วยกัน
- 4) หนี้ที่สามีหรือภรรยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน

หากจะพิจารณาถึงเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากรที่จะเกิดขึ้นและอาจมีผลทำให้สามีภรรยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันตามมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็น่าจะเกิดจากการจัดการสินสมรส หรือการงานที่สามีภรรยาทำด้วยกัน หรือการงานที่สามีภรรยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งให้สัตยาบันเท่านั้น แต่รัฐโดยกรมสรรพากรผู้มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรมิได้พิจารณาถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าวในการบังคับชำระหนี้จากสามีภรรยาว่าเป็นหนี้ร่วมตามมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ เพราะถ้าเป็นหนี้ร่วมแล้วถึงจะมีอำนาจในการบังคับชำระหนี้จากสินสมรสหรือสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่ายตามมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือหากมิใช่เป็นกรณีหนี้ร่วมระหว่างสามีภรรยาแล้ว ก็ไม่สามารถบังคับชำระหนี้จากสินส่วนตัวหรือสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายที่ไม่ได้ก่อให้เกิดหนี้ได้ กรมสรรพากรคงมองแต่เพียงความสะดวกในการเร่งรัดภาษีอากรค้างเพียงอย่างเดียวว่าหากเป็นกรณีของการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีภรรยาตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว กรมสรรพากรสามารถบังคับชำระหนี้จากสามีภรรยาเสมือนลูกหนี้ร่วมเสมอ ดังนั้น เพื่อให้เกิด

ความเป็นธรรมในการถูกบังคับชำระหนี้จากการเร่งรัดภาษีอากรค้าง ควรจะได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเสียใหม่ให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงในสภาพการปัจจุบัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา

จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์การเร่งรัดภาษีอากรค้างจากสามีภรรยาเสียใหม่ โดยบัญญัติให้การที่จะบังคับให้คู่สมรสร่วมรับผิดชอบในภาษีอากรค้างของอีกฝ่ายหนึ่งได้นั้น จะต้องทำการบังคับจากสินส่วนตัวและสินสมรสในส่วนที่เป็นของคู่สมรสฝ่ายที่ค้างภาษีอากรเสียก่อนและหากไม่มีทรัพย์สินหรือมีไม่เพียงพอที่จะชำระภาษีอากรค้างได้ทั้งหมด จึงจะเรียกให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งร่วมรับผิดชอบได้

4) ปัญหาเกี่ยวกับหลักการรวมเงินได้ ที่ใช้ในการคำนวณภาษีเพื่อเสียภาษีเงินได้ของคู่สมรส

หลักการคำนวณเงินได้ตามมาตรา 57 ตรี กำหนดว่า ในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ให้รวมเงินได้ของสามีและภรรยาเข้าด้วยกัน ยกเว้นเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ตามมาตรา 40(1) ที่ภริยาสามารถแยกคำนวณได้ นอกนั้นเงินได้ประเภทอื่นต้องนำมารวมเป็นเงินได้ของสามีเพื่อเสียภาษีอากร โดยใช้หลักการรวมเงินได้นั้น นับว่าไม่เป็นธรรมกับคู่สมรสที่จดทะเบียนแต่งงานกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับสถานะของบุคคล ทำให้คู่สมรสต้องรับภาระที่หนักขึ้นกว่าคน โสดหรือคนที่แต่งงานแต่ไม่จดทะเบียน หรือผู้ที่หย่าร้าง โดยบุคคลเหล่านั้นใช้หน่วยบุคคลในการคำนวณภาษี แต่คู่สมรสกลับใช้หน่วยคู่สมรสในการคำนวณภาษี ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการเสียภาษีดังต่อไปนี้

โดยมีสมมุติฐาน คือ ผู้ชายที่เป็นคนโสด หรือ สามี และผู้หญิง หรือ ภริยามีเงินได้โดยผู้ชายหรือ สามีมีเงินได้จากการทำงาน 40(2) 157,500 บาท และมีเงินได้จากค่าเช่าคอนโดมิเนียม 157,500 บาทและส่วนผู้หญิง หรือ ภริยามีเงินได้จากการทำงานตามมาตรา 40(2) 157,500 บาท และมีเงินได้จากการให้เช่าบ้านซึ่งเป็นสินส่วนตัวของภริยา 157,500 บาท โดยสามีและภริยามีบุตร 1 คน (คนโสดก็สามารถหย่อนบุตรบุญธรรมได้) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยแก่ธนาคารหรือสถาบันการเงิน 50,000 บาท เป็นต้น

(1) การคำนวณภาษีกรณีเป็นคนโสด หรือ คู่สมรสที่แต่งงานแต่ไม่ได้จดทะเบียนหรือผู้หย่าร้างโดยใช้หน่วยบุคคลเป็นหน่วยภาษี กรณีเงินได้ของผู้ชายผู้หญิงที่เป็นโสดหรือคู่สมรสที่หย่าร้าง หรือไม่ได้จดทะเบียน

คำนวณตามวิธีที่ 1

เงินได้จากการจ้างทำงาน		157,500 (1)
หัก ค่าใช้จ่าย 40% แต่ไม่เกิน 60,000 บาท		(60,000) (2)
(1)-(2) เหลือเงินได้หลังจากการหักค่าใช้จ่าย		97,500 (3)
เงินจากค่าเช่าคอนโดมิเนียมหรือให้เช่าบ้าน		157,500 (4)
หัก ค่าใช้จ่ายเหมา 30 %		(47,250) (5)
(4)-(5) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย		110,250 (6)
รวมเงินได้ (3)+(6)		207,750 (7)
หัก ค่าลดหย่อนต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด		
ค่าลดหย่อนส่วนตัว		(30,000) (8)
ค่าลดหย่อนบุตรพร้อมค่าเล่าเรียน		(17,000) (9)
ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้		(52,500) (10)
(8)+(9)+(10) รวมค่าลดหย่อน		(99,500) (11)
นำเงินได้สุทธิตาม (11) ไปคำนวณภาษีตามอัตรากำหนดเงินได้		
บุคคลธรรมดา		108,250 (12)
อัตรากำหนด 0-100,000	0 บาท	
100,001-500,000 (10 %)	825 บาท	
ภาษีที่ต้องเสีย		825 (13)

คำนวณตามวิธีที่ 2

เงินได้ประเภทที่ 40(2)-(8) รวมกัน		315,000 (14)
อัตรากำหนด (14) * 0.05%		157.50 (15)
ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีที่ 1 (13) มากกว่าวิธีที่ 2 (15) ดังนั้นภาษีที่		
ต้องเสีย คือ		825 (16)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อคน โสด หรือ คู่สมรสที่ย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน นั้น มี ภาษีที่ต้องเสีย คือ คนละ 900 บาท

(2) กรณีคู่สมรสคำนวณภาษีโดยใช้หน่วยคู่สมรสในการเสียภาษี

คำนวณตามวิธีที่ 1

เงินได้จากการจ้างทำงานของสามี	157,500	(1)
หัก ค่าใช้จ่าย 40% แต่ไม่เกิน 60,000 บาท	(60,000)	(2)
(1)-(2) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย	97,500	(3)
เงินได้จากการจ้างทำงานของภรรยา	157,500	(4)
หัก ค่าใช้จ่าย 40% แต่ไม่เกิน 60,00 บาท	(60,000)	(5)
(4)-(5) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย	97,500	(6)
เงินได้จากค่าเช่าคอนโดมิเนียมและเช่าบ้านของสามีและภรรยา	315,000	(7)
หัก ค่าใช้จ่ายเหมา 30%	(94,500)	(8)
(7)-(8) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย	220,500	(9)
รวมเงินได้ (3)+(6)+(9)	415,500	(10)
หัก ค่าลดหย่อนต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด		
ค่าลดหย่อนส่วนตัว	(30,000)	(11)
ค่าลดหย่อนภรรยา	(30,000)	(12)
ค่าลดหย่อนบุตรรวมค่าเล่าเรียน	(17,000)	(13)
ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	(52,500)	(14)
(11) ถึง (14) รวมค่าลดหย่อน	(129,500)	(15)
(10)-(15) นำเงินได้สุทธิตาม (15) ไปคำนวณภาษีตามอัตรากำหนดเงิน		
ได้บุคคลธรรมดา	286,000	(16)
อัตรากำหนด 0-100,000	0 บาท	
100,001 – 500,000 (10%)	18,600 บาท	
ภาษีที่ต้องเสีย	18,600	(17)
คำนวณตามวิธีที่ 2		
เงินได้ประเภทที่ 40(2) – (8) รวมกัน	630,000	(18)
อัตรากำหนด (18) * 0.05%	315	(19)
ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีที่ 1(17)มากกว่าวิธีที่ 2(19) ดังนั้นภาษีที่ต้องเสีย คือ	18,600	(20)

ดังนั้นตามหน่วยคู่สมรสนั้น คู่สมรสจะต้องเสียภาษีร่วมกัน ด้วยจำนวนทั้งหมด 18,600 บาท โดยคิดเป็นสัดส่วนของสามีและภริยาจากเงินได้ เท่าๆ กัน คือ คนละ 9,300 บาท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิง รวมถึงคู่สมรสมีเงินได้เท่ากันคือ คนละ 315,000 บาท แต่ต้องเสียภาษีเงินในอัตราที่แตกต่างกัน เนื่องจากสถานะของการสมรสของบุคคล ทำให้ใช้หน่วยคู่สมรสในการคำนวณภาษี โดยสามารถเปรียบเทียบภาษีเงินได้จาก ตัวอย่างการคำนวณข้างต้น คือ

<u>สถานะของบุคคล</u>	<u>ผู้ชาย หรือ สามี</u>	<u>ผู้หญิง หรือ ภริยา</u>	<u>รวม</u>
หน่วยบุคคล	825 บาท	825 บาท	1,650 บาท
หน่วยคู่สมรส	9,300 บาท	9,300 บาท	18,600 บาท
ผลต่าง	8,475 บาท	8,475 บาท	16,950 บาท

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่คู่สมรสแต่งงานกัน เป็นผลทำให้คู่สมรสต้องเสียภาษีภายใต้บทบัญญัติมาตรา 57 ตรี และ 57 เบญจ แทนที่จะเสียในหน่วยบุคคลตาม มาตรา 56 ที่กำหนดให้บุคคลทุกคนที่มีเงิน ได้ยื่นรายการเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับมาเป็นเงินได้พึงประเมินของตน ดังนั้นการเสียภาษีโดยใช้หน่วยคู่สมรส นั้นเป็นการเสียภาษีขึ้นกับสถานะของบุคคลเกี่ยวกับการสมรส ซึ่ง เป็นการเลือกปฏิบัติ เป็นผล ให้คู่สมรสต้องรับภาระภาษีที่หนักกว่าคน โสด หรือคู่สมรสที่หย่า หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส ดังตัวอย่างจะเห็นได้ว่าต้องรับภาระภาษีมากกว่าคนละ 8,475 บาท ถ้าวรวมกัน เป็นเงินถึง 16,950 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่ต่างกันมาก ทั้งๆ ที่เงินได้พึงประเมินเท่าๆ กัน เพราะการรวมเงินได้ตามหน่วยคู่สมรส นั้น เป็นผลให้เงินได้ของภริยารวมเป็นเงินได้ของสามี เพื่อเสียภาษีตามบัญชีอัตราภาษี ทำให้คู่สมรสต้องเสียภาษีสูงขึ้น โดยเงินได้ของภริยานั้นไม่มีโอกาสเสียภาษีตามลำดับของบัญชีอัตราภาษีตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงการหักลดหย่อน และค่าใช้จ่ายที่กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิแก่คู่สมรสมากกว่าคน โสด หรือคู่สมรสที่หย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ซึ่งจะกล่าวต่อไปเป็นผลให้คู่สมรสต้องรับภาระหนักขึ้นจนเกินควร ซึ่งเหตุผลของการที่รัฐตรากฎหมายเพื่อให้คู่สมรสเสียภาษีรวมกันนั้นก็เพื่อ มิให้รายได้ของรัฐบาลตกต่ำ กับเพื่อความรัดกุมของการปฏิบัติ และเพื่อป้องกันมิให้แยกรายได้ของภริยาและบุตรออกไปเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งเป็นวิธีการที่ปฏิบัติกันเพื่อจะให้เสียภาษีน้อย ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่พบมาก และถ้าไม่มีการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี ในทางทฤษฎีภาษีเห็นว่า บุคคลสองคนนี้ถือเป็นหน่วยเดียวกัน และการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้นี้ใช้อัตราก้าวหน้าในการจัดเก็บภาษี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2528

หุ้นของบริษัท ช. ที่ ส. ภริยาโจทก์โอนให้โจทก์เพื่อให้โจทก์ฟ้องคดีเลิกบริษัท ช. นั้น ต้องถือว่า ส. ยังเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงอยู่เมื่อ ส. รับโอนหุ้นมาจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่งและไม่ปรากฏว่าได้หุ้นมาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไรจึงต้องเสียภาษีเงินได้โดยเมื่อมีการขายหุ้นดังกล่าวจึงต้องเสียภาษีเงินได้โดยไม่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 42 (9) เมื่อโจทก์เป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของหุ้น โจทก์ก็ต้องรับผิดชอบในการชำระภาษีตามมาตรา 57 ตรี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 659/2545

เมื่อการสมรสระหว่างโจทก์กับ จ. เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1452 ประกอบมาตรา 1495 เนื่องจากมีคู่สมรสอยู่แล้วในขณะที่สมรสกับโจทก์ มีผลเท่ากับโจทก์และ จ. มิได้เป็นสามีภริยากันมาแต่แรก จึงไม่อาจถือว่าเงินได้จำนวน 11,300,000 บาท ที่ จ. ได้รับเป็นเงินของโจทก์ตามความในมาตรา 57 ตรี โจทก์ไม่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษีสำหรับเงินจำนวนนี้การประเมินของเจ้าพนักงานประเมินและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์จึงไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 559/2546

น. เป็นผู้ซื้อที่ดิน และต่อมา น. ตกลงยินยอมให้ ม. และ ว. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมโดยได้รับค่าตอบแทน ต้องถือว่าเป็นการขายตามความในมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร น. จึงเป็นผู้มีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 40(8) และเป็นเงินได้ในปีนั้น ซึ่งขณะนั้น โจทก์ยังเป็นสามี น. และอยู่ร่วมกันตลอดปีภาษี เงินได้ดังกล่าวของ น. จึงต้องถือเป็นเงินได้พึงประเมินของโจทก์ตามมาตรา 57 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าเงินนั้นจะเป็นสินส่วนตัวหรือไม่

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเหตุผลของการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังไม่เพียงพอที่จะละเมิดถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลได้ เนื่องจากการจัดเก็บภาษีคู่สมรสดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้สมรส รวมถึงภริยาที่สามารถหาเงินได้เนื่องจากความรู้ความสามารถของตน อีกทั้งรายได้บางประเภทก็ถือเป็นของส่วนตัวของภริยา ภริยาจึงมีสิทธิที่จะเสียภาษีในนามของตนเองโดยไม่ต้องนำไปรวมกับสามี เช่น รายได้มาตรา 40(2) ซึ่งก็คือเป็นรายได้จากการใช้ความสามารถของตนประเภทหนึ่ง รวมไปถึง ค่าเช่า ซึ่งก็เป็นเงินได้จากสินส่วนตัวของตน ที่ได้มาก่อนสมรส ดังนั้นการที่จะให้นำรายได้ดังกล่าวตามตัวอย่างข้างตนไปรวมกับสามีก็ดูจะไม่เป็นธรรมกับภริยา โดยรัฐจะอ้างเหตุเพื่อป้องกันการหลบหลีกภาษีเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ และภาษีที่ได้เพิ่มขึ้น มาใช้กับทุกคน โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมและเป็นการสร้างภาระให้แก่ครอบครัว กลับเป็นการทำให้หลบเลี่ยงภาษีมากขึ้น อีกทั้ง คู่สมรสเป็นบุคคลสองคน ไม่ใช่คนเดียว เดียวกัน โดยแนวคิดที่ให้ถือเป็นคนๆ เดียวกันนั้นเป็นการเพียงสมมติในทางกฎหมายครอบครัว

และทางสังคมเท่านั้น อีกทั้งชายและหญิงมีความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์และมีสิทธิ ความเสมอภาค เท่าเทียมกันตาม มาตรา 30 รัฐธรรมนูญ ไม่มีใครมีสิทธิเหนือกว่าใครไม่ว่าในทางใด ภริยาอาจเป็นผู้นำครอบครัวมีชื่อเสียงเกียรติยศ และรายได้สูงกว่าสามีก็ได้

ดังนั้น หลักการรวมเงินได้ที่ใช้ในการเสียภาษีของกลุ่มสมรสของไทย จึงเป็นหลักที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับ หลักการเสียภาษีเงินได้ของกลุ่มสมรสของต่างประเทศ ก็จะพบว่าของประเทศไทยนั้น ทำให้ผู้สมรสรับภาระภาษีหนักกว่าคนโสด หรือคู่สมรสที่หย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส มาก อาทิเช่น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่แบ่งบุคคลออกเป็น 4 ประเภทคู่สมรสที่รวมกันขึ้น หัวหน้าครอบครัว (กรณีแยกกันอยู่และมีภาระดูแลครอบครัว) คนโสดและคู่สมรสที่แยกกันขึ้น โดยคู่สมรสสามารถที่จะเลือกว่า จะเสียภาษีร่วมกันหรือจะแยกกันขึ้นก็ได้ ซึ่งวิธีดังกล่าว ทำให้คู่สมรสมีสิทธิที่จะเลือก เพื่อไม่ให้รับภาษีหนักกว่าคนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส หรือประเทศ สหพันธรัฐเยอรมนี และประเทศสิงคโปร์ที่กฎหมายบัญญัติให้ คู่สมรสสามารถที่จะเลือกว่าจะเสียภาษีร่วมกันหรือจะแยกกันขึ้นก็ได้ ซึ่งวิธีดังกล่าว ทำให้คู่สมรสมีสิทธิที่จะเลือก เพื่อไม่ให้รับภาษีหนักกว่าคนโสดหรือ คู่สมรสที่หย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส เหมือนดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ ประเทศอังกฤษที่ใช้หลักการแยกเงินได้ เป็นผลให้ ทั้ง คนโสด หรือ คู่สมรสที่หย่า หรือ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส และ คู่สมรสมีความเสมอภาคกัน โดยแยกกันขึ้น ตามปกติหรือของประเทศฝรั่งเศส ที่ใช้หลักการ แยกเงินได้ ทำให้รายได้จากการรวมเงินได้นั้นลดลง โดยนำส่วนของบุคคลในครอบครัวมาหารดังเช่นตัวอย่างข้างต้นมีเงินได้สุทธิ 263,000 บาท (16) โดยมีบุคคลในครอบครัว 3 คน สามี ภริยาและ บุตร โดยจะมีส่วนหาร คือ 2½ ส่วน โดยบุตรคนแรกถือเป็น ½ ส่วน ดังนั้นเงินได้ที่ต้องคิดคือ 263,000 หารด้วย 2½ ส่วน เป็น 105,200 บาท ถ้าใช้อัตราภาษีเดียวกับประเทศไทยครอบครัวนี้ต้องเสียภาษี คือ 3,800 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้จะใช้หลักการรวมเงินได้ครอบครัวเข้าด้วยกัน แต่การนำสมาชิกในครอบครัวมาเป็นส่วนหารโดยไม่ถือว่าเป็นคนๆ เดียวกันเหมือนกับของไทยก็เป็นผลให้ภาระภาษีน้อยกว่า ที่คู่สมรสในประเทศไทยต้องเสีย และเมื่อครอบครัวมีขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนหารก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาระภาษีของประเทศฝรั่งเศสนั้น น้อยลงตามลำดับ

แม้ว่าบทบัญญัติให้รวมเงินได้ของภริยาเป็นของสามี อาจจะเป็นการช่วยป้องกันหรือ ลดการหลีกเลี่ยงภาษีของกลุ่มสมรสได้ก็จริง แต่กฎหมายนี้ใช้บังคับกับคู่สมรส ทุกคู่และกับทุกกรณี ไม่ว่าจะ มีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงภาษีหรือไม่ หรือแม้จะพิสูจน์ได้ชัดเจนว่าไม่มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงภาษีเลยก็ตาม ก็ยังต้องปฏิบัติตามมาตราดังกล่าว ดังนั้นจึงเห็น ได้ชัดเจนว่า กฎหมายดังกล่าวไม่เป็นธรรม เพราะเท่ากับเป็นการรวมผู้กระทำผิดกฎหมายไว้กับผู้บริสุทธิ์ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานใด และดูเหมือนจะบัญญัติขึ้นเพื่อความสะดวกของรัฐเพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ประเทศส่วนใหญ่ที่เจริญแล้ว ได้มีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรส และครอบครัว มากที่สุด เพื่อส่งเสริม และคุ้มครองการพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว อีกทั้ง มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ให้มีความเท่าเทียมกัน ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างทางสถานะของบุคคล หรือ ความแตกต่างทางด้านเพศ ซึ่ง หลักการรวมเงินได้ ที่ใช้ในการคำนวณภาษีเพื่อเสียภาษีเงินได้ของคู่สมรสของประเทศไทยนั้น จึงไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ